

Warszawa, dnia 31 października 2025 r.

Członkowie Komisji Finansów
Publicznych (FPB)

Członkowie Komisji Zdrowia (ZDR)

Członkowie Komisji Rolnictwa
i Rozwoju Wsi (RRW)

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Apel organizacji sektora rolno-spożywczego w sprawie odrzucenia na etapie prac Sejmowych rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (druk nr 1836)

Szanowni Państwo,

W imieniu podpisanych niżej organizacji reprezentujących sektor rolno-spożywczy i handel, **zwracamy się z apelem o odrzucenie na etapie prac Sejmowych rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (druk nr 1836)**, który przewiduje drastyczne podwyższenie stawek tzw. podatku cukrowego oraz opłat za kofeinę i taurynę w napojach wynikających z przepisów ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym.

Podwyżka ta będzie miała katastrofalne skutki dla całego sektora napojowego w Polsce, powodujące spadek produkcji i zwolnienia grupowe nie tylko w branży, ale we wszystkich sektorach kooperujących.

Planowana przez Rząd ponad 50% podwyżka podatku cukrowego stanowi nieproporcjonalne i dyskryminujące obciążenie dla producentów z branży napojowej, mogące w znaczący sposób pogorszyć warunki finansowe ich funkcjonowania, a nawet doprowadzić do bankructwa, szczególnie małe i średnie polskie przedsiębiorstwa.

Kluczowe zagrożenia wynikające z rządowego projektu podwyżki podatku cukrowego to:

- **Spadek produkcji napojów o 15–30% i likwidacja nawet 20 tys. miejsc pracy:** Wzrost kosztów jednostkowych produkcji oraz spadek popytu wynikający z wyższych cen doprowadzą do ograniczenia skali działalności wielu zakładów produkcyjnych, szczególnie tych zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach.
- **Uderzenie w małe i średnie przedsiębiorstwa oraz handel tradycyjny:** Sklepy małoformatowe odpowiadają za niemal połowę sprzedaży napojów w Polsce. Podwyżka cen może znacząco ograniczyć ich obroty, prowadząc do zamknięcia wielu lokalnych punktów sprzedaży.
- **Najwyższe stawki podatku cukrowego w UE przy niższej sile nabywczej konsumentów:** Po zmianach Polska będzie liderem pod względem wysokości opłat,

mimo że siła nabywcza polskich konsumentów jest o 30–40% niższa niż w krajach Europy Zachodniej, co czyni podatek szczególnie dotkliwym.

- **Zagrożenie dla krajowego sektora cukrowniczego i rolnictwa:** Spadek produkcji napojów słodzonych może ograniczyć zapotrzebowanie na krajowy cukier, zwiększając ryzyko importu tańszego surowca z krajów spoza UE, co uderzy w polskich rolników i cukrownie.
- **Spadek wpływów budżetowych — już dziś niższych o 40–50% od zakładanych:** Dotychczasowe wpływy z podatku cukrowego są znacznie niższe od prognoz, co wskazuje na ograniczoną efektywność fiskalną tego rozwiązania. Dalsze podwyżki mogą pogłębić ten trend poprzez spadek konsumpcji.
- **Wzrost cen napojów od 5% do ponad 22%, pogłębiający presję inflacyjną:** Wyższe stawki podatku zostaną przeniesione na konsumentów, co w obecnym otoczeniu gospodarczym może przyczynić się do dalszego wzrostu cen żywności i pogorszenia sytuacji gospodarstw domowych.
- **Brak dowodów na skuteczność podatku w walce z otyłością:** Analizy krajowe i międzynarodowe nie potwierdzają istotnego wpływu podatku cukrowego na poprawę wskaźników zdrowotnych. Konsumenci często sięgają po tańsze, mniej wartościowe zamienniki.
- **Brak transparentności w wydatkowaniu środków z podatku — rekomendacja NIK w zakresie ewidencji i sprawozdawczości:** Najwyższa Izba Kontroli wskazała na brak przejrzystości w alokacji środków z podatku cukrowego, które zgodnie z ustawą powinny być przeznaczane na profilaktykę i leczenie chorób dietozależnych.

W związku z powyższym, mając na uwadze skalę i szczególnie dyskryminujący dla branży napojowej i tradycyjnego handlu charakter proponowanej przez rząd podwyżki podatku cukrowego organizacje będące sygnatariuszami niniejszego Apelu protestują przeciwko projektowanym całkowicie arbitralnym przepisom podnoszącym tzw. podatek cukrowy oraz stawkę związaną z występowaniem kofeiny lub tauryny. Co więcej, uważamy, że obecnie obowiązujące przepisy w tym zakresie powinny być poddane gruntownej rewizji, a w przypadku potwierdzenia ich nieefektywności – zlikwidowane.

Poniżej przekazujemy rozszerzoną argumentację:

Makroekonomiczne skutki podwyżki stawek podatku

Sektor napojowy w Polsce jeszcze nie doszedł do równowagi po wprowadzeniu podatku cukrowego od stycznia 2021 r.; kategoria ta skurczyła się wówczas o 16–18% i obecna produkcja wciąż pozostaje poniżej poziomu z 2020 r.

Wprowadzenie więc znów, i to tak drastycznej podwyżki stawek (zarówno stałej, jak i zmiennej) podatku cukrowego oraz drakońskie, bo aż 10-krotne, zwiększenie stawki z tytułu występowania w napoju kofeiny lub tauryny, doprowadzi do jeszcze głębszych, negatywnych konsekwencji dla całych sektorów gospodarki narodowej. Według wstępnych szacunków, produkcja napojów spadnie od 15 do nawet 30% (w zależności od rodzaju napoju), co pociągnie ze sobą natychmiastowy spadek zatrudnienia zarówno w przedsiębiorstwach produkujących napoje, jak i w kooperujących z nimi podmiotach transportowych, magazynujących, a co znacznie ważniejsze – w sektorze handlu.

Obecnie, sektor napojowy w Polsce zatrudnia 21 700 osób, w tym 9 tysięcy osób w małych i średnich przedsiębiorstwach¹. Każde 1 miejsce pracy w tym sektorze utrzymuje nawet 7 miejsc pracy w branżach kooperujących (czyli dodatkowe ponad 150.000 osób).

Już po wprowadzeniu podatku cukrowego w 2020 r., w latach 2020–2022 nastąpiła redukcja zatrudnienia z 23,1 tys. do 21,7 tys. osób (redukcja o 1400 etatów, czyli 6%). Analogicznie, po planowanym obecnie podwyższeniu stawek podatku można spodziewać się dalszego spadku zatrudnienia. Prognozy wskazują, że wzrost kosztów operacyjnych w połączeniu z malejącym popytem może skutkować spadkiem obrotów przedsiębiorstw nawet o kilkanaście procent, co z kolei przełoży się na redukcję etatów — zwłaszcza w okresach zwiększonego zapotrzebowania na pracowników w obszarach produkcji i logistyki. Redukcja zatrudnienia na poziomie 10% w sektorze napojowym spowoduje więc dramatyczny spadek zatrudnienia w skali prawie 20.000 osób w całym sektorze gospodarki narodowej.

W świetle negatywnych nastrojów gospodarczych, potwierdzonych załamaniem indeksu koniunktury gospodarczej PMI w lipcu br. do niespełna 45 punktów i widocznym, gwałtownym wyhamowaniem gospodarki, oznacza to brak możliwości zatrudnienia w innych sektorach pracowników zwalnianych z branżą napojową i sektorów z nią współpracujących.

Nieproporcjonalne obciążenie wobec nowych obowiązków w zakresie gospodarki opakowaniami

Polska branża napojowa już teraz znajduje się pod silną presją regulacyjną i kosztową stojąc przed bezprecedensowym wyzwaniem finansowym wynikającym z kumulacji nowych obowiązków legislacyjnych. Zwiększenie opodatkowania napojów dodatkowo obciąży ich producentów (w tym polskie małe i średnie przedsiębiorstwa), którzy już teraz borykają się ze znacznymi wzrostami kosztów:

- wdrożenie systemu kaucyjnego, którego współtwórcami są największe firmy zrzeszone w Polskiej Federacji Producentów Żywności Związku Pracodawców (PFPŻ ZP), już teraz generuje wielomilionowe nakłady inwestycyjne, a jego pełne uruchomienie nastąpi z końcem 2025 roku. Już w tym roku rynek napojów zacznie uwzględniać te koszty, co znajdzie również odzwierciedlenie w cenach produktów. Dodatkowo, kilkunastu największych producentów napojowych, zrzeszonych w PFPŻ ZP, poniosło w ostatnich 2 latach dziesiątki milionów złotych nakładów w inwestycje i założenie operatora systemu kaucyjnego, którego firmy te są udziałowcami;
- dodatkowym obciążeniem dla branży będą koszty związane z procedowaną obecnie nową ustawą o opakowaniach i odpadach opakowaniowych m.in. w zakresie Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta. Już od 2026 r. branża napojowa, podobnie jak wszyscy producenci wyrobów w opakowaniach, objęta ma zostać opłatą opakowaniową na mocy tej nowej ustawy. Opłata ta będzie wzrastała co roku aż do roku 2028, w którym ma osiągnąć docelowy poziom. Stanowić to będzie kolejne trwałe, obciążenie finansowe niezależnie od kosztów utrzymywania systemu kaucyjnego, uderzające w podstawy ekonomiczne wszystkich producentów napojów.

W tym kontekście planowana podwyżka podatku cukrowego jest nieproporcjonalna i grozi poważnym zachwianiem stabilności ekonomicznej producentów napojów — zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw. Oszacowany w Ocenie Skutków Regulacji koszt podwyżki na poziomie 885 mln zł, w połączeniu ze spadkiem popytu, może skutkować długoterminowym zahamowaniem rozwoju sektora, spadkiem inwestycji i innowacyjności oraz osłabieniem pozycji konkurencyjnej producentów.

¹ GUS, Rocznik Statystyczny Przemysłu 2024

Warto podkreślić, że branża napojowa jest jedną z najbardziej innowacyjnych w przemyśle spożywczym. Nakłady inwestycyjne w branży napojowej w 2023 r. wyniosły 1,6miliarda. zł. Jednakże w wyniku planowanych obciążeń finansowych przedsiębiorstwa będą zmuszone ograniczyć wydatki na badania i rozwój, wdrażanie nowych technologii czy alternatywnych metod słodzenia. W efekcie, taka polityka fiskalna nie tylko osłabia sektor napojowy, ale także negatywnie wpływa na dochody budżetowe państwa. Zmniejszenie przychodów firm ograniczy bowiem dochody zarówno z tytułu podatku dochodowego od wynagrodzeń, jak i z podatków pośrednich, w tym VAT od sprzedaży detalicznej napojów.

Wpływ inflacyjny

Podwyższenie cen napojów, zarówno tych zawierających cukier, jak i substancje słodzące, w połączeniu z dodatkowymi kosztami związanymi z systemem kaucyjnym, znacząco wpłynie na wzrost inflacji w branży żywności i napojów, ponieważ te koszty będą przenoszone na konsumentów. To z kolei przyczyni się do wzrostu inflacji w całej gospodarce. Najnowsze wstępne dane GUS na sierpień 2025 r. pokazują, że podczas gdy inflacja w sierpniu osiągnęła poziom 2,8%, to dla żywności i napojów bezalkoholowych wyniosła ona średnio 4,8%. W tym samym czasie ceny nośników energii wzrosły o 2,3%. Ten trend wyraźnie pokazuje, że ceny żywności rosną w dużo szybszym tempie i przy dodatkowych obciążeniach finansowych, dysproporcja ta będzie jeszcze rosła. Z wyliczeń PFPŻ ZP wynika, że dla przeciętnego konsumenta wprowadzenie nowych kwot opłaty cukrowej może przełożyć się na następujący średnioważony wzrost cen w kategoriach:

- Napoje niegazowane – wzrost o około 11,4%,
- Nektary niegazowane – około 22,6%,
- Napoje gazowane – około 19,8%,
- Napoje typu Ice Tea – około 5,7%,
- Napoje energetyzujące – około 13,9%,
- Wody smakowe - około 9%.

Rażący brak proporcjonalności pomiędzy wysokością zaproponowanych opłat, a warunkami społeczno-gospodarczymi w Polsce

W świetle aktualnych danych dotyczących opłat cukrowych w krajach UE, Polska już dziś należy do państw o najwyższych stawkach nominalnych, a po planowanej nowelizacji ustawy — obejmującej wzrost opłaty stałej z 0,50 zł do 0,70 zł/l, zmiennej z 0,05 zł do 0,10 zł/g cukru powyżej 5 g/100 ml oraz opłaty za kofeinę/taurynę z 0,10 zł do 1,00 zł/l — stanie się krajem o najbardziej obciążającym systemie opłat cukrowych w Europie. Po planowanej nowelizacji Polska będzie stosować maksymalną stawkę opłaty cukrowej na poziomie **1,80 zł/l**, co odpowiada **0,40 €/l**. Dla porównania:

- **Francja**: najwyższa stawka wynosi **35 €/hl = 1,58 zł/l**, przy czym indeks siły nabywczej konsumenta wynosi **117,6**.
- **Irlandia**: najwyższa stawka to **0.2439 €/l = 1,10 zł/l**, przy indeksie siły nabywczej **121,5**.
- **Polska**: stawka **1,80 zł/l**, przy indeksie siły nabywczej zaledwie **77,4**.

Oznacza to, że polski konsument ponosi **najwyższe nominalne obciążenie** wśród analizowanych krajów, a jednocześnie jego siła nabywcza jest **o 34% niższa niż we Francji** i **o 36% niższa niż w Irlandii**. W efekcie, relatywne obciążenie podatkiem cukrowym w Polsce jest **ponad dwukrotnie wyższe** niż w tych krajach, co czyni projektowane podwyżki szczególnie dotkliwymi społecznie i gospodarczo.

Świadczy to o zupełnym braku uwzględnienia siły nabywczej polskiego konsumenta oraz finansowych uwarunkowań polskiego rynku. Obciążanie polskich konsumentów i przedsiębiorców tak drastycznymi opłatami nie ma żadnego uzasadnienia poza jednym, że ustawa ma realizować cel fiskalny.

Nieproporcjonalnie wysoka w stosunku do specyfiki polskiego rynku opłata spowoduje znaczące pogorszenie się warunków funkcjonowania przedsiębiorstw. Obciążenie to uderzy przede wszystkim w małe i średnie przedsiębiorstwa, które stanowią 70% rynku. MŚP nie mają możliwości szybkiej zmiany receptur ani przeniesienia kosztów na konsumenta. W efekcie może dojść do fali upadłości, ograniczenia dostępności produktów oraz dalszego pogorszenia sytuacji finansowej polskich rodzin.

Negatywny wpływ na handel, zwłaszcza tradycyjny handel detaliczny

Podniesienie stawek podatku cukrowego może okazać się ciosem dla tysięcy polskich przedsiębiorstw handlowych, szczególnie tych działających w tradycyjnym modelu detalicznym. Sklepy małoformatowe do 300 m², które pozostają liderem w sprzedaży napojów bezalkoholowych i odpowiadają średnio za aż 44% obrotów sprzedaży detalicznej w tej kategorii, są szczególnie narażone na negatywne skutki tej regulacji. W warunkach rosnących kosztów energii, wynagrodzeń i logistyki, wiele lokalnych sklepów już teraz balansuje na granicy rentowności. Dodatkowe obciążenie fiskalne, skutkujące wzrostem cen produktów objętych podatkiem, może doprowadzić do gwałtownego spadku sprzedaży, pogłębienia problemów płynnościowych i w konsekwencji — do fali upadłości. Szczególnie zagrożone są małe, rodzinne biznesy, które mają ograniczone zaplecze kapitałowe czy siłę negocjacyjną. Ich zniknięcie z rynku oznacza nie tylko straty ekonomiczne, ale także degradację lokalnych społeczności, które tracą dostęp do bliskiego, zaufanego handlu. Wprowadzenie wyższych stawek podatku cukrowego bez uwzględnienia tej perspektywy może doprowadzić do nieodwracalnych zmian w strukturze polskiego handlu — osłabiając jego różnorodność, lokalność i odporność.

Obniżenie konkurencyjności krajowej branży cukrowniczej

- Zwiększenie opodatkowania napojów zawierających cukier prowadzić będzie do dalszego obniżania konkurencyjności zarówno branży cukrowniczej, jak i branży spożywczej w Polsce wobec tych branż z innych krajów Unii Europejskiej, gdzie takich dodatkowych obciążeń nie ma.
- Producenci żywności w pełni popierają cel, jakim jest ograniczenie chorób związanych z niewłaściwą dietą. Jesteśmy jednak głęboko przekonani, że reakcje polityczne muszą być oparte na dowodach, proporcjonalne i sprawiedliwe. Wyodrębnianie cukru lub jakiegokolwiek innego pojedynczego składnika tylko w jednej kategorii żywności nadmiernie upraszcza pierwotne przyczyny chorób związanych z otyłością i odwraca uwagę od bardziej skutecznych, kompleksowych podejść do zdrowia publicznego.
- Sygnatariusze Apelu pragną również podkreślić, że w kontekście niedawno przyjętej przez Komisję Europejską umowy handlowej z państwami Mercosur, podniesienie stawek opłaty cukrowej może mieć dalsze, wręcz niebezpieczne, konsekwencje dla krajowego sektora produkcji cukru. Wzrost kosztów produkcji zmusi wielu producentów do poszukiwania tańszych surowców, co w praktyce może oznaczać sięganie po tańszy cukier importowany z Ameryki Południowej. Umowa Mercosur przewiduje m.in. bezcłowy dostęp do rynku UE dla 190 tys. ton cukru surowego oraz preferencyjne warunki dla kolejnych 183,6 tys. ton. Taki napływ taniego cukru może doprowadzić do ograniczenia skupu buraka cukrowego od polskich rolników, spadku areału jego upraw oraz dalszego zamykania cukrowni. Polska, jako trzeci największy producent cukru w UE, z roczną produkcją sięgającą 2,5 mln ton, stoi przed realnym zagrożeniem utraty konkurencyjności i destabilizacji całego łańcucha dostaw w sektorze spożywczym.

Potencjalne ryzyko dla budżetu państwa i gospodarki krajowej

Warto podkreślić, że firmy z sektora napojowego już dziś wnoszą znaczący wkład do budżetu państwa poprzez różnorodne daniny publiczne, takie jak VAT, CIT czy inne publiczno-prawne zobowiązania jak np. pobór wody. Przykładowo, jedna z firm oszacowała swój roczny wkład w gospodarkę krajową na kwotę 1,41 mld zł. Inna firma zadeklarowała, że - uwzględniając zarówno podatki, jak i wydatki na zakup usług oraz zatrudnienie – jej łączna kontrybucja podatkowa wyniosła około 300 mln zł w roku 2024, z prognozą wzrostu w roku kolejnym. Należy mieć świadomość, że dalsze obciążenia fiskalne, takie jak podwyższenie opłaty cukrowej, mogą prowadzić do ograniczenia produkcji, redukcji zatrudnienia, a w skrajnych przypadkach – do upadłości przedsiębiorstw. W konsekwencji może to skutkować spadkiem wpływów do budżetu państwa oraz osłabieniem lokalnej gospodarki, co stoi w sprzeczności z deklarowanymi celami polityki fiskalnej.

Rozwój handlu transgranicznego oraz ryzyko ekspansji szarej strefy

- Wprowadzenie dodatkowego opodatkowania napojów niesie ze sobą ryzyko zwiększonego „prywatnego” importu tańszych produktów z państw sąsiadujących, takich jak Czechy czy Niemcy, gdzie podobne rozwiązania fiskalne nie obowiązują. Tego typu zjawisko obserwowano już w Danii, gdzie konsumenci zaczęli masowo kupować napoje poza granicami kraju, co nie ograniczyło poziomu ich konsumpcji, ale znacząco uszczupliło dochody krajowej gospodarki. W efekcie rząd duński zdecydował się na wycofanie podatku cukrowego. Dodatkowo istnieje poważne zagrożenie rozwoju nielegalnego rynku zamienników — może dojść do wzrostu produkcji i dystrybucji nieopodatkowanych napojów, często sprzedawanych w nieoznakowanych opakowaniach, co utrudni kontrolę jakości i bezpieczeństwa tych produktów.

Oprócz wyżej wymienionych negatywnych czynników ekonomicznych, organizacje będące sygnatariuszami Apelu pragną zwrócić uwagę na oczywiste kontrowersje związane z samą ideą podatku cukrowego.

Podatek cukrowy jest nieskuteczny

Zgodnie z pierwotnymi założeniami, podatek cukrowy miał przynosić naszemu krajowi 2-3 mld zł wpływów rocznie. Wpływy były jednak znacznie mniejsze: w 2021 roku wyniosły 1,47 mld zł, w 2022 roku wyniosły 1,65 mld zł, w 2023 roku wyniosły 1,50 mld zł, a w 2024 roku wyniosły 1,49 mld zł. Oznacza to, że rzeczywiste wpływy są o 40–50 proc. niższe niż pierwotnie zakładano. Podobny efekt miał miejsce w wielu innych krajach po wprowadzeniu podatków na wyroby zawierające cukier.

Analiza dostępnych danych wskazuje, że już przy obecnie obowiązujących stawkach podatku cukrowego obserwuje się tendencję spadkową w zakresie jego wpływów — od 1,63 mld zł w 2021 roku (przy 680 płatnikach) do 1,49 mld zł w roku 2024, kiedy liczba płatników zmniejszyła się do około 480. Podniesienie stawek podatku najprawdopodobniej pogłębi ten trend, prowadząc do dalszego ograniczenia popytu na napoje, co bezpośrednio przełoży się na niższe dochody budżetowe z tego źródła. Spadek konsumpcji wydaje się nieunikniony, zwłaszcza w kontekście ograniczonej siły nabywczej polskich konsumentów na tle innych krajów Unii Europejskiej. Co więcej, planowana wysokość podatku plasuje się wśród najwyższych w Europie, co dodatkowo zwiększa ryzyko znaczącego spadku sprzedaży napojów, a tym samym dalszego zmniejszenia wpływów do budżetu państwa. Zresztą sam projektodawca przewiduje, że wpływy mogą spaść do poziomu 1,3 mld zł.

Branża spożywcza od samego początku sygnalizowała, że podatek cukrowy w Polsce nie będzie tak dochodowy, jak tego oczekiwano. Najprawdopodobniej część mniejszych producentów zaprzestała produkcji, ponieważ koszty mogły przewyższyć ich zyski. Na takie przypuszczenie mogą wskazywać oficjalne dane – **na przestrzeni ostatnich lat po wprowadzeniu podatku, liczba jego płatników sukcesywnie topnieje.**

Ponadto, należy zauważyć, że przy tym poziomie wpływów nie jest to podatek, którego wysokość ma znaczenie istotne dla finansów publicznych, więc zmiana stawek wpłynie wyłącznie negatywnie na konkurencyjność polskiej gospodarki i możliwości konsumentów.

Zanim podejmowane będą decyzje o podwyższeniu podatku, konieczna jest analiza przyczyn jego nieefektywności fiskalnej.

Podatek cukrowy ignoruje złożoność problemu otyłości, co ogranicza jego efekt zdrowotny

Podatki od cukru ignorują złożoność otyłości, która jest schorzeniem wieloczynnikowym – uwarunkowanym genetycznie, środowiskowo, społeczno-ekonomicznie, wykształceniem, aktywnością fizyczną i ogólną dietą. Nie można jej rozwiązać, koncentrując się na jednym składniku. Nadwaga wynika z chronicznego braku równowagi między spożytymi a wydatkowanymi kaloriami, a nie z jednego konkretnego składnika odżywczego.

Co najważniejsze, cukier jest elementem zbilansowanej diety. Zdrowy styl życia nie jest definiowany przez wykluczenie konkretnych produktów spożywczych, ale przez całokształt wzorców żywieniowych, aktywności fizycznej oraz szerszego kontekstu behawioralnego i społeczno-ekonomicznego. Stygmatyzowanie poszczególnych składników odżywczych grozi podważeniem zaufania społecznego i odwróceniem uwagi od rzeczywistych, zrównoważonych rozwiązań.

Pomimo obowiązywania podatków cukrowych w krajach innych niż Polska, nie wykazały one mierzalnej poprawy wyników zdrowotnych na poziomie populacji, takich jak wskaźnik masy ciała (BMI) czy wskaźniki otyłości. Również polskie dane wskazują na to, że rosnąca tendencja do nadwagi i otyłości w społeczeństwie utrzymuje się. Z danych Narodowego Funduszu Zdrowia wynika, że 35% pacjentów ma nadwagę, a 28% choruje na otyłość. Wśród kobiet nadwagę odnotowano w 30% przypadków, a u mężczyzn w 41%. W przypadku otyłości odsetek wynosi odpowiednio 26 proc. i 31 proc.

W tym kontekście warto zwrócić również uwagę na europejskie i międzynarodowe publikacje, które pokazują nieskuteczność rozwiązań fiskalnych w przeciwdziałaniu nadwadze i otyłości:

- Przegląd przeprowadzony w 2022 roku przez Prof. Andreyevę i in. wykazał, że „ograniczone dowody do tej pory nie wskazują na żadne istotne zmiany w BMI po wdrożeniu polityki fiskalnej związanej z żywnością”.²
- Badanie przeprowadzone w 2025 r. przez Tax Foundation Europe dostarczyło dowodów na nieskuteczność opodatkowania napojów bezalkoholowych w poprawie stanu zdrowia. Badanie analizuje przypadki kilku krajów europejskich, które przez lata wprowadzały podatki od napojów bezalkoholowych w celu osiągnięcia celów związanych ze zdrowiem. Jednak nawet po latach stosowania podatków od napojów bezalkoholowych nie przyniosły one korzyści zdrowotnych w tych krajach, gdzie wskaźniki otyłości nadal rosną³.

² Andreyeva T, Marple K, Marinello S, Moore TE, Powell LM. Outcomes Following Taxation of Sugar-Sweetened Beverages: A Systematic Review and Meta-analysis. JAMA Netw Open. 2022. 1;5(6):e2215276.

³ <https://taxfoundation.org/research/all/global/sugar-tax-soda-tax-ssb/>

- W raporcie Komisji Europejskiej z 2022 r. dotyczącym opodatkowania stwierdzono, że inne polityki niż opodatkowanie napojów bezalkoholowych i produktów spożywczych o wysokiej zawartości tłuszczu, cukru i soli (HFSS) mogą mieć pozytywny wpływ na zdrowie europejskich konsumentów. Raport konkluduje również, że obecnie nie ma konkretnych, empirycznych dowodów na to, że selektywne polityki podatkowe przyczyniły się do zmniejszenia otyłości, nadwagi i związanych z nimi chorób niezakaźnych⁴.
- Według europejskiego badania z 2022 r. przeprowadzonego we współpracy z Regionalnym Biurem Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) dla Europy, opodatkowanie nie jest konieczne, aby wpłynąć na spożycie słodkich napojów bezalkoholowych. Ogólnie rzecz biorąc, większy lub co najmniej podobny spadek odsetka (%) nastolatków pijących codziennie słodkie napoje bezalkoholowe odnotowano w krajach, które nie wprowadziły podatku od napojów bezalkoholowych, w porównaniu z podobnymi krajami, w których podatek ten obowiązuje⁵McKinsey Global Institute (2014) stwierdził, że podatki należą do najmniej skutecznych interwencji, daleko w tyle za kontrolą porcji, reformulacją i edukacją.⁶
- W krajach takich jak Wielka Brytania, Irlandia, Francja i Meksyk wskaźniki otyłości nadal rosną pomimo obowiązujących podatków od cukru:
 - ✓ W Irlandii spożycie napojów słodzonych cukrem wśród nastolatków spadło o 60% w latach 2005–2020, ale odsetek osób otyłych w tej grupie wzrósł z 18% do 24%.
 - ✓ W Katalonii otyłość wzrosła zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci po wprowadzeniu podatku od napojów słodzonych w 2017 roku.⁷
 - ✓ We Francji podatek od napojów gazowanych nie wpłynął znacząco na zdrowie, odsetek osób otyłych wzrósł w latach 2012–2020.⁸

Negatywne skutki podatku cukrowego

Opracowując przepisy wprowadzające podatek cukrowy, resort zdrowia powoływał się na argumenty odnoszące się do polityki zdrowotnej. Opodatkowanie określonej kategorii produktów miało stanowić odpowiedź na wyzwania związane z rosnącym problemem otyłości w społeczeństwie. Zaobserwowaliśmy jednak efekt inny niż zakładany - nastąpiło zjawisko substytucji produktów lepszej jakości, produktami tańszymi, lecz również gorszymi jakościowo.

Co więcej, ewentualny wzrost cen będzie przez konsumentów kompensowany zakupami produktów niższej jakości, niż rezygnacją z konsumpcji. Taki scenariusz obserwowaliśmy w 2021 roku po wprowadzeniu opłaty cukrowej w Polsce, która obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Nie ma żadnych gwarancji, że podwyższona opłata w jakikolwiek sposób przełoży się na spadek ilości konsumowanych kalorii i zmianę stylu życia, co tak naprawdę jest kluczowe dla eliminacji zagrożeń i poprawy zdrowia.

⁴ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e9ec2659-063e-11ed-acce-01aa75ed71a1>

⁵ <https://www.cambridge.org/core/journals/public-health-nutrition/article/sixteenyear-trends-in-adolescent-consumption-of-sugarsweetened-soda-in-six-european-countries-with-a-soda-tax-and-comparison-countries-a-repeated-crosssectional-survey-analysis/DC91ACEAD560B2D2EFA9AF9BF2DD0CFF>

⁶ McKinsey Global Institute. (2014). Overcoming Obesity: An Initial Economic Analysis. [mgi_overcoming_obesity_full_report.ashx](https://www.mckinsey.com/industries/health-care/our-insights/overcoming-obesity-an-initial-economic-analysis). (accessed 15.07.2025)

⁷ Catalan Health Survey (ESCA). (2024). Generalitat de Catalunya.

⁸ Le Bodo Y, Etile F, Julia C, Friant-Perrot M, Breton E, Lecocq S, Boizot-Szantai C, Bergeran C, Jabot F. Public health lessons from the French 2012 soda tax and insights on the modification enacted in 2018, French Ministry of Health, OECD Health Statistics. Health Policy. 2022. 126, 7, 585-591.

Podatki od składników odżywczych nieproporcjonalnie dotyczą gospodarstwa domowe o niskich dochodach, które wydają większość pieniędzy na żywność i napoje.

Istnieją skuteczniejsze alternatywy dla podatku cukrowego

Istnieją skuteczniejsze sprawdzone strategie, które zachęcają do zdrowszego stylu życia bez deprecjonowania cukru ani żadnego pojedynczego składnika. Należą do nich przede wszystkim: edukacja żywieniowa i kampanie uświadamiające, aby pomóc konsumentom w podejmowaniu świadomych wyborów; a także wsparcie dla aktywności fizycznej i holistycznych inicjatyw promujących zdrowie. Przykładem takich działań może być realizowany przez PFPŻ ZP wspólnie z Głównym Inspektoratem Sanitarnym i Państwową inspekcją Sanitarną już od 18 lat Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!” czy też, wprowadzany od września 2025 r. do polskich szkół nowy przedmiot „Edukacja zdrowotna”. Jednym z działań może być również kontrola wielkości porcji, która jest skuteczną metodą ograniczenia spożycia kalorii polegającą na świadomym spożywaniu mniejszych ilości produktów celu obniżenia ogólnego dziennego bilansu energetycznego. Środki te są oparte na dowodach naukowych i odnoszą się do szerszego kontekstu zdrowia. Chronią one również wybór konsumentów i promują równowagę, różnorodność i umiar – wartości leżące u podstaw zrównoważonych zmian w diecie.

Niezgodność wydatkowania wpływów z opłaty cukrowej z założeniami

Opłatę od środków spożywczych (tzw. opłatę cukrową) wprowadzono 1 stycznia 2021 r. Zgodnie z ustawą, NFZ może przeznaczać środki z tej opłaty (stanowiące w 96,5% jego przychody) na działania edukacyjno-profilaktyczne i na leczenie pacjentów z chorobami powstającymi na tle niewłaściwych zachowań zdrowotnych, w szczególności z nadwagą i otyłością. Jak wskazuje Najwyższa Izba Kontroli, w latach 2021-2023 środki z opłaty cukrowej, które zasiły budżet NFZ, wyniosły blisko 4,5 mld zł.

Wpływy z tego źródła zasiły budżet NFZ i w założeniu miały być alokowane na działania edukacyjne, prewencyjne oraz usługi opieki zdrowotnej związane z chorobami wynikającymi z niewłaściwych wyborów żywieniowych i zachowań. W rzeczywistości jednak miały charakter fiskalny i stały się kolejnym źródłem finansowania ogółu świadczeń, a nie konkretnych i celowanych działań zawartych w ustawie o zdrowiu publicznym. Co więcej, kontrolerzy NIK wskazali także, że „wprowadzenie opłaty nie spowodowało realnego wzrostu wydatków na te działania”.

W swoim raporcie dotyczącym opłaty cukrowej opublikowanym w marcu 2025 r., NIK wydał następujące rekomendacje, które w pełni popieramy:

- Precyzyjne przeznaczenie środków z opłaty cukrowej - NIK zaapelowała o zmianę w ustawie o zdrowiu publicznym poprzez doprecyzowanie, że środki z opłaty cukrowej mogą być przeznaczone wyłącznie na profilaktykę i leczenie chorób wynikających ze złych nawyków żywieniowych.
- Oddzielna ewidencja wydatków przez NFZ - NIK zaleciła NFZ wprowadzenie systemu ewidencjonowania kosztów i dokładne rozdzielenie wydatków pochodzących z opłaty cukrowej (oraz od alkoholu), aby można było jasno określić, na co i w jakiej wysokości te środki zostały przeznaczone
- Zmiany w rozporządzeniu finansowym NFZ - NIK zwróciła się również do Ministerstwa Finansów o uzupełnienie odpowiedniego rozporządzenia w sprawie gospodarowania finansami NFZ, by uwzględniało ono pozycję kosztową dla wydatków z opłaty cukrowej i od napojów alkoholowych, lub podjęcie prac legislacyjnych, które wprowadziłyby odrębny wzór sprawozdania z wydatkowania tych środków.

W związku z wyżej przytoczonymi argumentami, protestujemy przeciwko projektowanym całkowicie arbitralnym przepisom podnoszącym tzw. podatek cukrowy oraz stawkę związaną z występowaniem kofeiny lub tauryny. Sygnatariusze Apelu postulują o odrzucenie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (druk nr 1836). Co więcej, uważamy, że obecnie obowiązujące przepisy w tym zakresie powinny być poddane gruntownej rewizji, a w przypadku potwierdzenia ich nieefektywności – zlikwidowane.

Łączymy wyrazy szacunku,

	Nazwa organizacji	Reprezentant	Funkcja
1	Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych	Marian Sikora	Przewodniczący Rady Federacji
2	Federacja Gospodarki Żywnościowej RP	Andrzej Kuczyński	Dyrektor Biura
3	Federacja Przedsiębiorców Polskich	Marek Kowalski	Przewodniczący
4	Krajowa Izba Gospodarcza Przemysł Rozlewniczy	Dariusz Lizak	Prezes KIG PR
5	Krajowa Izba Gospodarcza Przemysłu Spożywczego i Opakowań	Tadeusz Pokrywka	Prezes KIGPSiO
6	Krajowe Stowarzyszenie Przetwórców Owoców i Warzyw	Andrzej Gajowniczek	Prezes
7	Krajowy Związek Grup Producentów Owoców i Warzyw - Spółdzielnia Osób Prawnych	Witold Boguta	Prezes Zarządu
8	Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego	Krzysztof Nykiel	Prezes
9	Polska Federacja Producentów Żywności Związek Pracodawców	Andrzej Gantner	Wiceprezes Zarządu /Dyrektor Generalny
10	Polska Izba Handlu	Maciej Ptaszyński	Dyrektor Generalny
11	Stowarzyszenie Krajowa Unia Producentów Soków	Julian Pawlak	Prezes Zarządu
12	Związek Pracodawców Przemysłu Piwowarskiego – Browary Polskie	Bartłomiej Morzycki	Dyrektor Generalny
13	Związek Producentów Cukru w Polsce	Michał Gawryszczak	Dyrektor Biura
14	Związek Przedsiębiorców i Pracodawców	Jakub Bińkowski	Członek Zarządu /Dyrektor Departamentu Prawa i Legislacji

W imieniu organizacji koordynującej

Andrzej Gantner
Wiceprezes Zarządu
Dyrektor Generalny